

TERRA



Anul II § Supliment



SPEOMOND

TERRA XXI

Str. Academiei nr.27, et. II, ap 5,
Cod Poștal 70108, sector 1, București, ROMÂNIA
Tel: 0040-1-312.66.39 Fax: 0040-1-312.42.63

REVISTĂ EDITATĂ DE (MAGAZINE PUBLISHED BY)

TINERETUL ECOLOGIST DIN ROMÂNIA (T.E.R.)

ȘI

FEDERAȚIA ROMÂNĂ DE SPEOLOGIE

ISSN 1223 - 7183

SPONSORI (SPONSORS)

NATIONAL ENDOWMENT FOR DEMOCRACY

EDITOR (EDITOR)

Călin GEORGESCU

COLEGIUL REDACȚIONAL (EDITORIAL BOARD)

Dan HAZAPARU, Bogdan PARANICI,
Monica PĂLĂŞEANU,
Eduard PETRESCU, Cerasela M. STANCU

TEHNOREDACTARE (LAYOUT)

Andrei POSMOȘANU
Monica PĂLĂŞEANU

TIPARUL EXECUTAT LA (PRINTED BY)

METROPOL

 Supliment realizat pe hârtie reciclată
(Issue printed on recycled paper)

© 1996 T.E.R., București, România

Orice reproducere, integrală sau parțială, efectuată cu orice mijloace, fără acordul T.E.R. este sancționată de lege.

Opiniile exprimate de autorii materialelor publicate nu reprezintă în mod necesar și punctul de vedere al publicației TERRA XXI și al editorului, care nu își asumă responsabilitatea pentru ele.

Nu se primesc spre publicare decât materialele dactilografiate în sistem editorial (31 rînduri/pagină, 66 semne/rînd) și graficele executate cu tuș. Fotografiile color sau alb-negru trebuie să fie contrast și să aibă dimensiunile minime de 6x9 cm. Materialele (inclusiv cele nepublicate) nu se înapoiază.

SUMAR

INSTANȚĂ CIVICĂ

Călin Georgescu 3

SPEOLOGIA ROMÂNEASCĂ: TRECUT, PREZENT ȘI VIITOR

Marcian Bleahu 4

SCUFUNDĂRI ÎN PEȘTERILE BERMUDEI

Cristian Lascu 8

STAGIUL NAȚIONAL DE INITIATORI - DOUBS '95

Dragoș Petrescu 10

PRIMA COMPETIȚIE MONDIALĂ DE SPEOLOGIE

Răzvan Petrescu 14

GAURA CU VÎNT

József Zih 18

PEȘTERA AVEN DIN DEALUL POBRAZ

M. Vremir, Z. I. Kovacs 20

PEȘTERA CU CRISTALE DIN DEALUL MIHAI

M. Vremir, Z. I. Kovacs 21

PETIT TIBI

Zsuzsanna Kopacz, Tibor Lazar 25

LĂCȘOR '74

Horia Mitrofan 27

AVENELE DIN PIATRA REA

Dumitru Iștvan, Iosif Rist 30

IARNA SPEOLOGILOR ÎN PODIȘUL SOMEȘAN

Dumitru Iștvan 33

DE CE O FEDERAȚIE ROMÂNĂ DE SPEOLOGIE?

Viorel Traian Lascu 34

MEMORANDUM (III)

DREPTUL LA REPLICA

Adrian Vlăduleasa, Dragoș Mihai 36

ROMSILVA

Ioan Seceleanu, Ovidiu Badea 37

I.C.A.S.

Coperțile I și IV: Alexandru Szuhai

Avenele din Piatra Rea

Borșa – Munții Rodnei

Dumitru IȘTVAN, Iosif RIST • Speo-Montana Baia Sprie

Calcarele cristaline din Piatra Rea, au atras atenția speologilor prin grosimea lor (de peste 700 m) și prin faptul că există o circulație subterană de ape între ponoarele din Știol și Izvorul Fântâna (verificată de A. Jurkiewicz cu traser în EDTA în anul 1986).

Piatra Rea este situată în versantul nordic al Munților Rodnei, în bazinul văilor Fântâna și Știol, la circa 3 km sud de Complexul turistic Borșa.

Scopul lucrării este prezentarea principalelor avene din Piatra Rea, în legătură cu o reevaluare a potențialului carstic al acestei zone.

1. Date geologice

Calcarele cristaline de Fântâna, de vîrstă siluriană, formează o bandă cu orientare NV-SE, cu o lungime de cca. 4 km (între V.

Cimpoișa și Izv. Bistriței), cu o lățime de 400-800 m în partea SE (Știol – Cascada Știol) și 1-1,5 km (în zona Piatra Rea, unde atinge și grosimea maximă de cca. 700 m). (Fig. 1.)

Calcarele metamorfozate sunt stratificate, cu abrupturi și brîne structurale (în versantul stîng al Izv. Știol, în zona Cătinii Izvorului), cum mici suprafete structurale cu doline, ponoare și lapiezuri în Piatra Rea și în zona Știol.

2. Istoricul cercetărilor

Fenomenele exocarstice din Știol-Izv. Bistriței sunt menționate de N. Orghidan (1909), I. Donisă (1963) și I. Sircu (1978).

Endocarstul este abordat în perioada 1978-1980 de cluburile speologice „Flacără” Iași și „Emil Racoviță” București, primul aven explorat (Clubul de Speologie „Flacără”

Iași, 1980), fiind Avenul „M” cu o denivelare de 15 m.

Speo-Montana Baia Sprie începe explorarea zonei în anul 1980, ca urmare a cercetărilor geologului M. Osian, care identifică exurgența din Izv. Bistriței (1980).

3. Descrierea avenelor

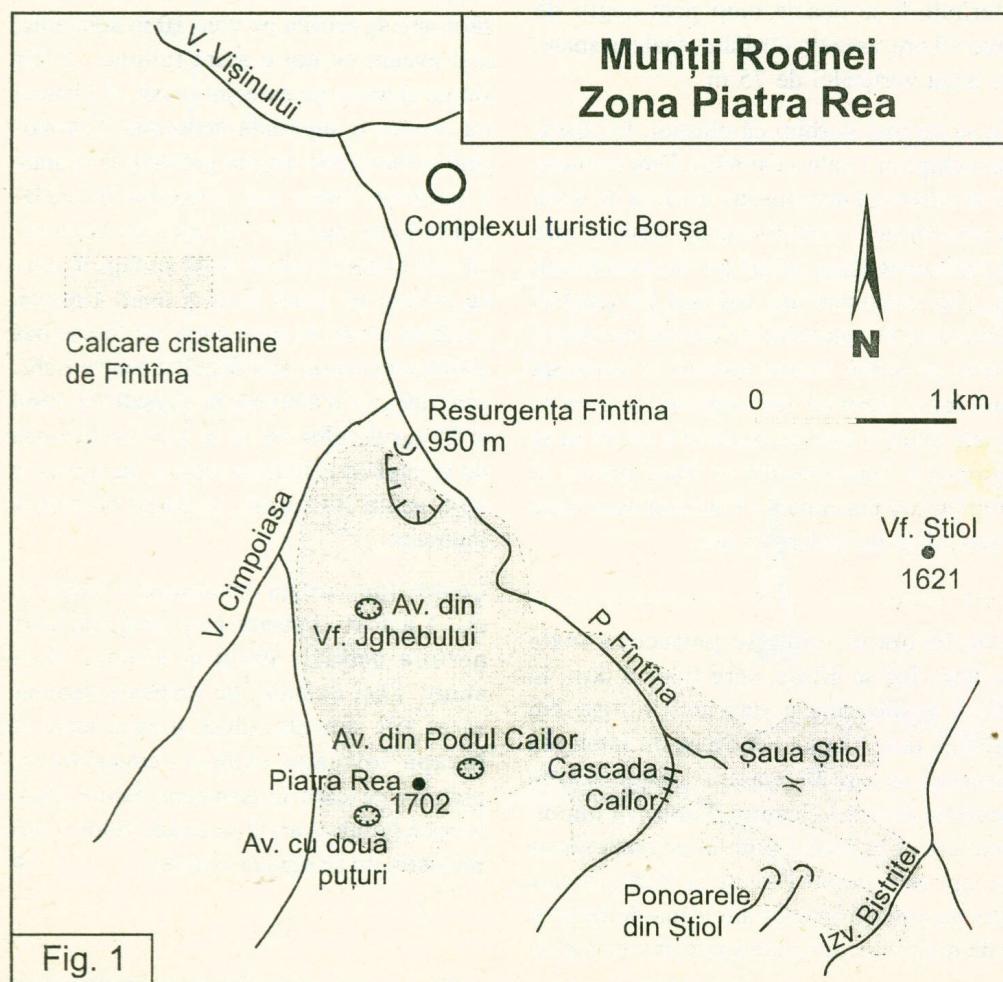
A. Avenul din Podul Știol – este situat pe micul platou de pe Piatra Rea (denumit Podul Știol), la cca 250 m est de vf. Piatra Rea, la cota 1630 m, fiind identificat de A. Jurkiewicz în anul 1984 și cartat în 1985-1986 (fig. 2). Avenul se dezvoltă pe o diaclază de tractiune gravitațională orientată NE-SV, paralelă cu abruptul nordic din Piatra Rea.

Intrarea este situată la capătul SV al unei diaclaze de cca. 8 m lungime, cu o adâncime de 3,5 m și o lățime de 1,5-3 m. După o strîmtoare pe un tobogan, se coboară un puț de 10 m, pînă în podeaua unei diaclaze de 1-1,5 m lățime, pe care spre NE se atinge -19 m, iar spre SV, la -22,5 m podeaua dispare. Aici s-a coborât un puț de 24 m pînă la o platformă cu bolovaniș, apoi un alt puț de 11 m pînă la o platformă la -57 m, de unde un alt puț strîmt (0,5 m) de 5 m atinge denivelarea maximă cartată (-62 m).

În anul 1986, o traversare cu pitoane cu expansiune, depășește golul puțului de 24 m, pînă pe marginea unui alt puț de 19 m în care se atinge -46 m. Avenul are o denivelare de -62 m și o dezvoltare de 222 m. Este un aven tectonic tipic, cu platforme de bolovaniș fixate la nivele diferite, cu resturi de oase și puține speleoteme datorate apelor de infiltratie.

B. Avenul cu două puțuri – este situat la cca. 250 m V de vf. Piatra Rea, la cota 1560 m (fig. 3). El a fost explorat în anul 1980 de Clubul de Speologie „Flacără” Iași, în catalogul din 1982 apărînd ca „necartat”. În 13.07.1986, Speo-Montana realizează harta avenului. Două puțuri cu o adâncime de 12 și 15 m coboară într-o sală înclinată

Fig. 1



AVENUL DIN PODUL CAILOR

Cartare: 1985, 1986
Iștvan D., Rist I., Borz I., Iurkiewicz A.

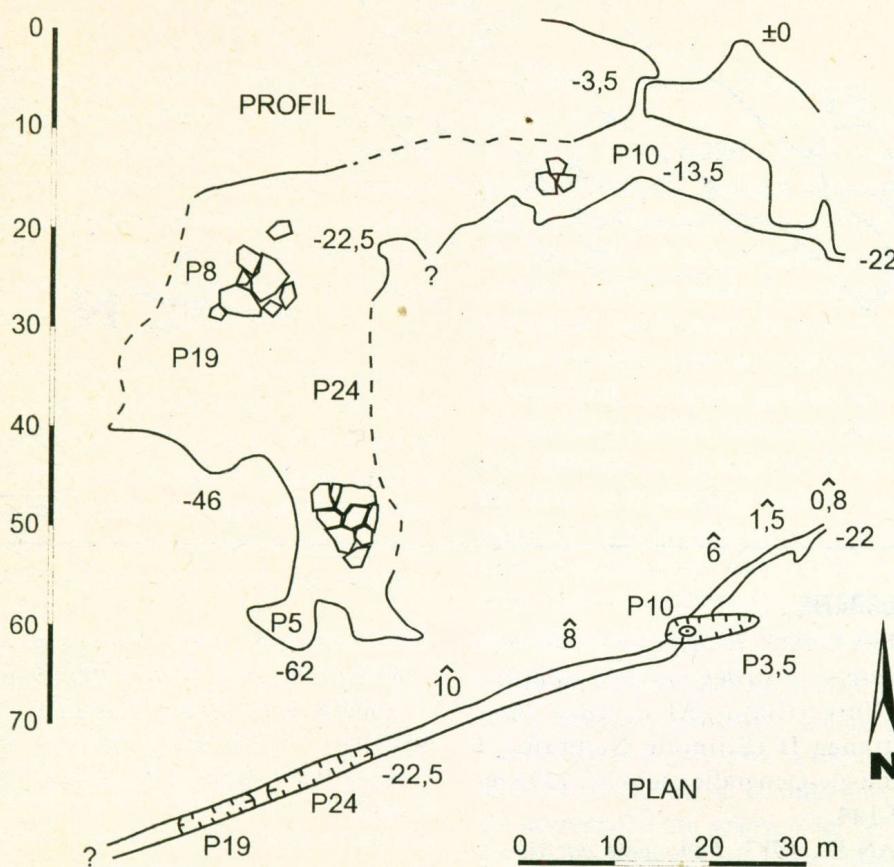


Fig. 2

unică, cu dezvoltare pe direcția NV-SE, cu galerii ce se dezvoltă la diferite nivele (-4, -9, -11). Spre NV, după o săritoare de 4 m diaclaza devine impenetrabilă la -24 m, ea debușând apoi în exterior într-un perete stîncos (fig. 3). Spre SE, galeriile sunt ascendentе, cu săritori.

Avenul de o dezvoltare de 90 m și o denivelare de -24 m, fiind modelat pe o diaclază tectonică, dizolvarea și coroziunea modificând însă substanțial morfologia acesteia.

C. Avenul din vîrful Jgheabului – este situat la cca 500 m NV de Piatra Rea, la cota 1500 m, pe creasta dintre V. Rea și V. Fîntîna (fig. 4, 5). Ca și celelalte două avene, era cunoscut de localnici, în plus fiind figurat și pe o hartă geologică de detaliu. Localizarea imprecisă a necesitat însă trei ture de căutare (1985, 1986, 1990).

Avenul se dezvoltă pe o diaclază de tracțiune gravitațională, marcată la suprafață de o diaclază de cca. 25 m lungime, pe care se însîruiuie cele 4 intrări accesibile și mai multe goluri inabordabile.

Se remarcă 3 nivele cu podea de prăbușiri mai extinsă. La cota -10 în SE, și la cotele -25, -30, și -43, -46 în partea centrală și nord-vestică.

Pentru a ajunge în punctul cel mai profund, după ce ne luăm rămas bun de la prietenii, coborîm puțul de 24,5 m din intrarea C, pînă la nivelul -25, -30 m. De aici se parcurge diaclaza spre NV, în capătul acesteia printr-o strîmtoare cotită, ajungînd la puțul de 18 m ce ne duce la nivelul -43, -46 m. Se revine la capătul SE al diaclazei, de unde un P5 și apoi un P2 strîmt, ne aduc la -54,3 m într-o zonă în care diaclaza se strîmtează.

Dezvoltarea avenului este de 150 m.

4. Considerații asupra perspectivei zonei

În perioada 1980-1994, Speo-Montana a abordat cu multă încredere zona Piatra Rea. Dar pe rînd toate variantele de atingere a mult visatului activ subteran (cel din ponoarele din Știol și resurgență Fîntîna, lungime aeriană cca. 3 km, diferență de nivel cca. 600 m) s-au dovedit nerealizabile.

Explorările în ponoarele din Știol s-au oprit în fața unor diaclaze impenetrabile. În plus, materialul adus de viiturile de la topirea zăpezilor a schimbat mult morfologia inițială, de aceea hărțile avenelor 1 și 2 din Ponoarele Știolului nici nu au mai fost prezentate acum.

Peșterile, destul de numeroase (10) sunt în general mici, create de apele de infiltratie ce modeleză mici diaclaze, pătrunderea în interiorul masivului fiind barată de nivel dolomitice. Peșterile sunt în general de versant, ascendentă, singura cavitatea descendenta, modelată în regim încet fiind

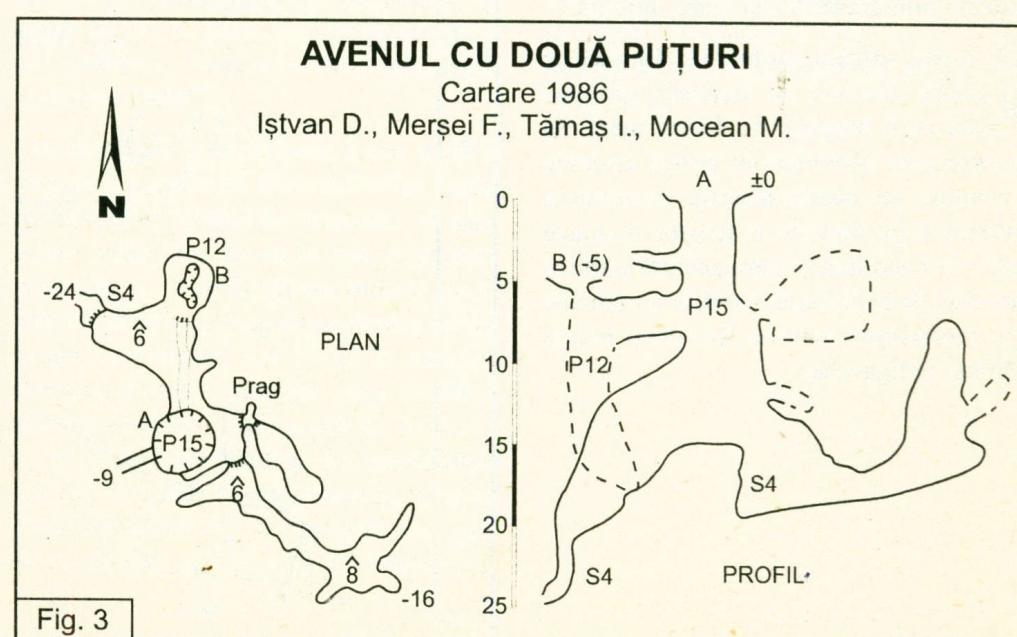


Fig. 3

AVENUL DIN VÎRFUL JGHEABULUI

Cartare 1990

Rist I., Constantinescu E., Borz I., Mersei F., Istvan D.

0 2 4 6m

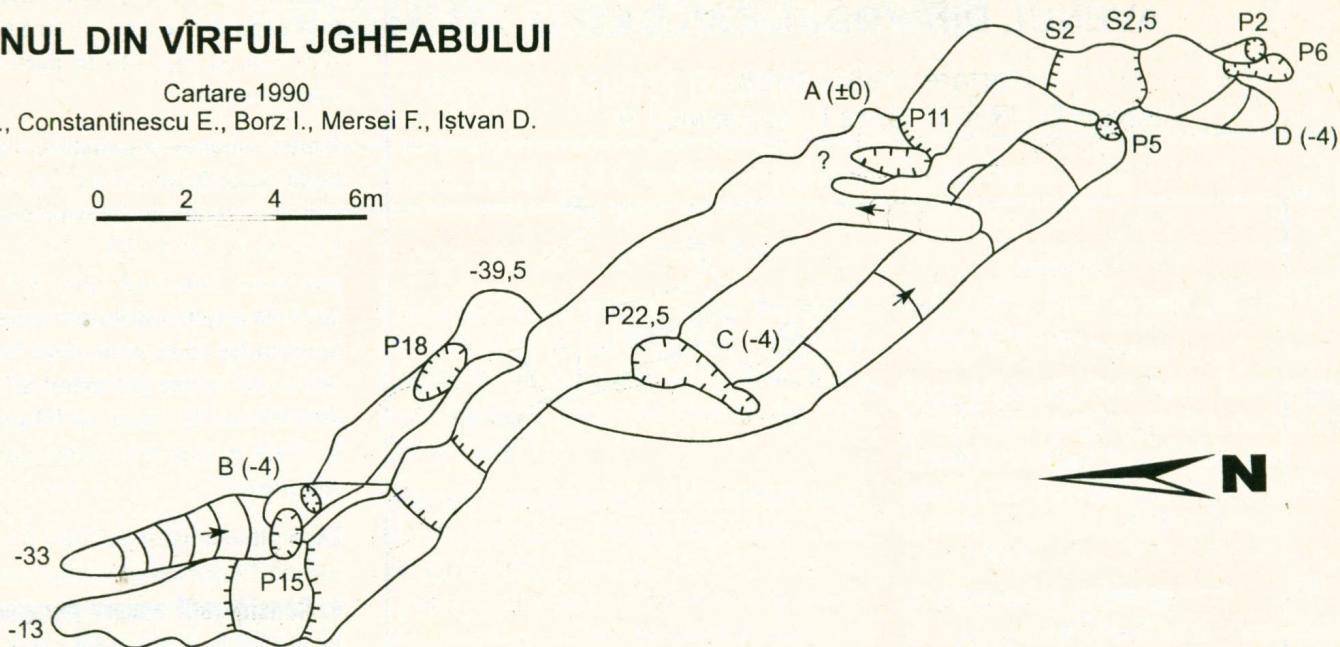


Fig. 4

Peștera cu mondmilch (1028/2) în care s-au efectuat mai multe ture de derocare, pînă la atingerea unui terminus ferm (diaclază impenetrabilă).

Cele 2 avene formate prin distensie gravitațională (Av. din Podul Cailor și Av. din Vîrful Jgheabului) rămîn singurul fir de speranță, bineînteleș în afara șansei ca exploatarea calcarului cristalin din cariera de deasupra resurgenței Fîntîna să deschidă multvisata legătură cu activul. Dar aceste avene formate prin desprinderi masive de versant au profil în care deplasarea masei de rocă s-a produs gravitațional, cu spații mai mari doar la partea superioară și cu închidere în adîncime, de tip „ic” și nu cu alunecări ale bazei masei de roci. Ca urmare, șansa de a penetra foarte adînc în calcare prin aceste avene pare limitată.

Ca urmare, singura posibilitate rămasă este ca aceste diaclaze de distensie gravitațională cu o lungime nu foarte mare, să intersecteze providențial goluri carstice autentice, iar pentru aceasta, explorarea completă pe direcție a acestor diaclaze chiar în condițiile în care aceasta implică traversă de balustrade instalate cu pitoane cu expansiune (volum de lucru mare) rămîne obligatorie.

BIBLIOGRAFIE

- DONISĂ I., 1963, *Relieful carstic din zona Izvoarelor Bistriței*. Analele științifice ale Universității „Al. I. Cuza” Iași, secțiunea II (Științele Naturale), b (Geologie-Geografie), tom IX, 1993 pg. 139-144.
- IŞTVAN D., 1983, *Fenomene carstice la izvoarele Bistriței (Știol)*. Anuarul C.S. Cepromin „Carst”, nr. 3, pg. 3-7, Cluj-Napoca.

- ORGHIDAN N., 1909, *Urme de ghețari în Munții Rodnei, Valea Bistricioarei*. Anuarul Seminarului geografic, vol. I.
- SÎRCU I., 1978, *Munții Rodnei, Studiu morfologic*, Editura Academiei, București.

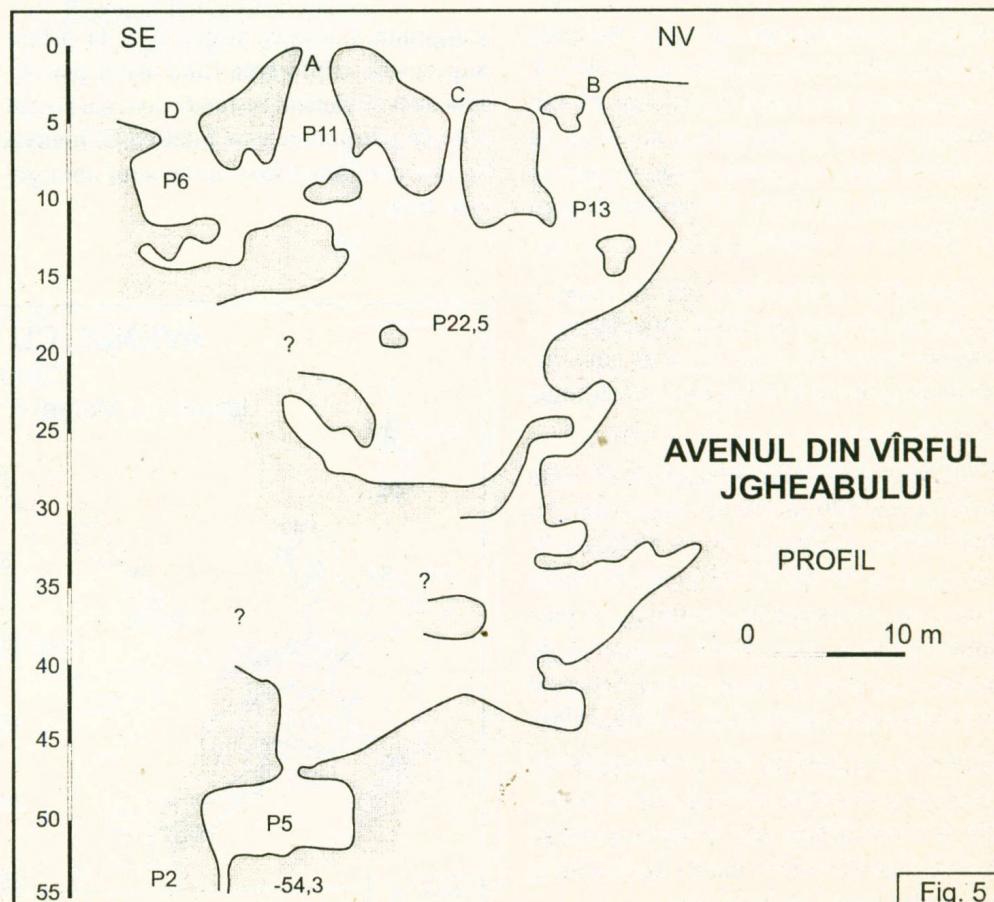


Fig. 5